

Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения

БЮЛЕТИН

март - май 2015г. / брой 1

Проект: Имаш право да решаваш

За двугодишния период на проект „Имаш право да решаваш“ предвиждаме:

- да продължим в досегашните региони дейността си по въвеждането и затвърждаването на Подкрепеното вземане на решение (ПВР), постигнато за 35 лица с Интелектуални затруднения, поставени под запрещение или в риск от поставяне, да оценим в по – голяма дълбочина въздействието му;

- да сформираме обучителен център за по - голям кръг специалисти, да разработим цялостен модел на модулно обучение за фасилитатори на подкрепено вземане на решение (ПВР), специалисти с подпомагащи професии, родители, застъпници, самозастъпници;

- да стартираме обученията, да разработим и публикуваме пакет материали за обучение на различни заинтересовани страни, с цел разпространение на знанието за ПВР, включително и в „лесен за четене“ текст подходящ за самозастъпници;

- да обучим 12 обучители, които ще продължат дейността и след приключване на проекта.

- да продължим документирането и заснемането на промяната на живота на включените в проекта хора с интелектуални затруднения;

- да осигурим юридическа експертиза и представителство за хората с увреждане, за които ще предприемем действия за сваляне на пълното запрещение.

- да стартираме процедура по отмяна на запрещението на най – малко 4 лица с интелектуални затруднения;

- да осигурим юридическа експертиза и представителство за хората с увреждане, за които ще предприемем действия за сваляне на пълното запрещение;

С тези дейности целим промяна на нагласите, разпространение на модела за ПВР и разпространение на професионално познание

Съдържание:

➤ **Информация за проекта**

➤ **Подкрепено вземане на решения и ролята на НПО – участници в проекта в този процес**

Какво постигнахме в:

➤ **Бобов дол**

➤ **Видин**

➤ **Добрич**

➤ **Ловеч**

➤ **Пловдив**

➤ **София**

Какво целим?

Да разширим обхвата и въведем в практиката разработения модел за подкрепено вземане на решение /ПВР/ за лица с интелектуални затруднения, поставени под запрещение или в риск от поставяне.

Да променяме нагласите и популяризираме модела за ПВР.

Да обучаваме и разпространяваме професионално познание за целия процес на ПВР.

Какво е ПОДКРЕПЕНО ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ?

Това е подкрепата, с която могат да вземат решения и хората изключени от общността, заради наличието на интелектуално затруднение и/или аутистични проблеми - хора, за които е общоприето (някой е приел), че са неспособни да вземат решения, да работят, да избират къде ще живеят и пр., през целия си живот или в периоди от него.

ЗА КАКВИ РЕШЕНИЯ ВСЕ ПАК СТАВА ВЪПРОС?

Най-вече за основните: за избора къде да живея, да имам приятели, да работя, да разполагам с пари и да мога да ги харча за каквото реша, да мога да отида на лекар и да реша при кой и кога.....

Как го правим ?

Чрез изграждане на подкрепящи мрежи и изготвяне на Личен житейски план от самия човек, подкрепен от избраните от него хора .

Ключовата роля на водещата местна организация и избраните фасилитатори в процеса.

1. Организируют дейността на Местния управителен комитет.
2. Запознават с проекта всички заинтересовани лица;
3. Изпращат покана към лица и семейства, настойници или попечители, социални работници от социалните услуги, застъпници да вземат участие в процеса за подкрепено вземане на решение.
4. Отправят покана за участие към лицата и семействата;
5. Организируют лична среща в дома на човека или в НПО - според неговото желание за споделяне на информация;
6. Подготвят и предлагат за подписване формуляри за съгласие за участие в процеса на лицата, които са заявили желание.
7. Подпомагат хората, включени в проекта, при изготвяне на Личеностен профил .

ПОДКРЕПЕНОТО ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ – МЕЧТА ИЛИ РЕАЛНОСТ?

КАКВО ПОСТИГНАХМЕ САМО ЗА ПЪРВИТЕ ТРИ МЕСЕЦА ОТ НАЧАЛОТО НА ПРОЕКТА – „ИМАШ ПРАВО ДА РЕШАВАШ”, В ШЕСТТЕ ПИЛОТНИ ОБЩИНИ – ДОБРИЧ, ВИДИН, СОФИЯ, ПЛОВДИВ, ЛОВЕЧ И БОБОВ ДОЛ

Създадохме условия да продължи работата на подкрепящите мрежи, създадени през предходните две години. Актуализира се съставът на подкрепящата мрежа. Провеждат се срещи на фасилитаторите с подкрепяното лице, при желание на човека с увреждане. Актуализират се личните житейски планове при необходимост. Постига се напредък в изпълнение на плановете с активното участие на лицето и подкрепящата мрежа.

Десет са осъществените превенции на поставяне под запрещение на лица с интелектуални затруднения, което дава шанс за намиране на работа – едно от големите желания, отразени в личните житейски планове.

Случи се прецедент в съдебната практика – съдът в Добрич отмени пълното запрещение на две жени. Свалено бе и запрещението на една жена от Видин. Това показва, че тази мисия е възможна, когато има разбиране и желание да се даде правото на човека с интелектуално затруднение, с необходимата подкрепа, да взема решения, касаещи неговия живот.

Местните екипи продължават да работят усилено за отмяна на запрещението и за други лица, които са включени в проекта и имат изградени подкрепящи мрежи.

Двадесет и едно са новите лица, включени в проекта, за които се създават личностни профили.

Местните неправителствени организации – членове на БАЛИЗ, осигуряват приятелска среда за хората, които се нуждаят от подкрепа, ангажирали са в проектните дейности много млади и добри специалисти с различен професионален профил, които успяват да спечелят доверието на хората.

Екипът за управление на проекта и фасилитаторите подготвят различни иновативни инструменти в работата на местните екипи и по отношение на отразяване на работата по конкретния случай и постигнатия резултат.

КАКВО СЕ СЛУЧВА ПО МЕСТА ?

ИНТЕРЕСНИ МОМЕНТИ ОТ РАБОТАТА НА МЕСТНИТЕ ЕКИПИ:

БОБОВ ДОЛ

Местният управителен комитет (МУК) се обнови, имаме нов фасилитатор и нови 3 лица с тежка степен на интелектуално затруднение, включени в проекта. Осъществени са и първите стъпки за изготвянето на личностен профил на новите лица. Процесът на попълването на въпросници продължава дълго време. Необходимо е многократно повторение и разясняване на въпросите, за да се пороучат желанията на човека, да се установят хората интерпретиращи най – добре тяхната воля и желания, за да бъдат поканени при сформирането на подкрепящата им мрежа.

Ангажираният млад екип по проекта много професионално се заема с обогатяване на картинния материал за изготвянето на Личностни профили и Лични житейски планове на новите хора и систематизирането му в електронен формат. Обсъждат идеята за индивидуален дневник за работата и постигнатите резултати за всяко лице, както и въвеждане на иновативен подход за изготвяне на Личностен профил и Личен житейски план чрез мултимедийна презентация.

МУК провежда срещи, на които се обсъжда как функционират подкрепящите мрежи на лицата, които са включени в първата фаза на проекта. Оказва се подкрепа на членовете на мрежите и се насърчават подкрепените да изказват желания и идеи, свързани с личното им развитие.

Екипът участва в международна конференция, проведена в гр. Кюстендил, на която представи модела на Подкрепеното вземане на решения пред представители на различни социални услуги в общността от Югозападния регион. Целта на направената от екипа презентация на проекта е промяна в нагласите и отношението към дееспособността на лицата с интелектуални затруднения.

С.И. се подготвя за Великденските празници като приготвя курабийки. След включването в проекта се разбра желанието ѝ да участва по - активно в домакинска работа. Сега част от дейностите за приготвяне на храна са поверени на нея.

И.В. иска да се научи да пазарува и да борави с пари. След включването си в проекта, подкрепящият го в тази област, ходи с него до магазина и изграждат заедно тези умения.

ВИДИН

Провеждат се редовни месечни срещи на подкрепящите мрежи на 15 лица от предходните фази на проекта – преглеждат се и се актуализират личните житейски планове. Акцентът при прегледа на плановете се поставя върху целите, които са обект на подкрепеното вземане на решения. Всички промени по отношение целите и задачите в плановете се документират в личните досиета на участниците в проекта. Въведена е и нова форма за отразяване на работата по осъществяване на личните житейски планове – „ЛЕКСИКОН“. Две от лицата вече имат своите „лексикони“.

Актуализирани са 3 лични житейски плана на 3 лица с интелектуални затруднения и най-значимата промяна е свързана преди всичко с търсене на работа; с подкрепа при боравене с пари и разпределяне на лични средства (пестене на средствата); с подкрепа при разчитане и разясняване на документи и/или договори, както и с въпроси, отнасящи се до здравето.

Основните усилия на подкрепящите мрежи са насочени към работа по осъществяване на желаните от лицата промени.

Видин има и своя първи голям успех – съдът свали запрещението на участник в проекта, който вече има свободата да взема решения с правни последици!

Три са новите лица, за които местния управителен комитет (МУК) взема решение да се включат в проекта. Това са лица с интелектуални затруднения, които живеят в защитени жилища (ЗЖ). Проведени са срещи с лицата и с персонала на защитените жилища за изясняване процеса на ПВР и участието в проекта. Две от лицата имат желание да се включат в проекта, но персонала на ЗЖ е против. Установена е необходимост от провеждане на допълнителна среща с персонала на ЗЖ. Идеята за участието на третото лице в проекта е приета добре, както от самото лице, така и от персонала на защитеното жилище, в което то живее.””

На срещата за преглед на личният житейски план М.П. споделя, колко му е трудно да спазва диетата и хранителният режим, които са му наложени предвид неговото здравословно състояние, тъй като обича „да си похапва“. Фасилитаторът обсъжда с него необходимостта от диетата.

Среща на подкрепящата мрежа на Х.К. - лицата, които го подкрепят му обясняват за предизвикателствата, които би могъл да срещне, ако живее сам и какво ще е необходимо да научи, за да може да се справя, ако това се случи в бъдеще.

ДОБРИЧ

В Добрич се учреди Местен управителен комитет /МУК/, който включва - трима родители и двама специалисти. Още при учредяването, членовете на МУК са запознати с проекта, както и с дейността, която предстои.

Продължава дейността на изградените подкрепящи мрежи за 5 човека с интелектуално затруднение, които бяха включени в предходен проект на организацията, финансиран от БАЛИЗ през 2014 година.

По настоящия проект са включени и 4 нови потребители - трима младежи, живеещи в семейна среда, клиенти на Дневния център и едно възрастно лице, живеещо в дом за възрастни хора. Хората с увреждане и техните роднини бяха запознати, с негативните последици от мярката „запрещение“. Започна процесът на изготвяне на личностни профили. Има проявен интерес за участие в проекта от още две семейства, чийто деца са в риск от поставяне под запрещение.

Екипът по проекта работи активно за популяризиране на успехите чрез заснет видеоклип от явяване в съда и видеоклип от работа на подкрепящите мрежи.

Голямата гордост на екипа в Добрич е прецедентът в съдебната практика, който се случи през първото тримесечие на проекта „Имаш право да решаваш“ - български съд взе решение за сваляне на запрещение на лице с интелектуално затруднение - Милена Христова. Но още по-голяма гордост е следствието от това решение - Милена започна веднага работа по програма за временна заетост в читалището на с. Крушари. Малко след това ѝ е предложена втора работа през съботно - неделните дни в хотелски комплекс, в близкото село Абрит. През свободното си време тя подстригва жители на селото по предварителна заявка. Тези умения придобива след завършване на фризьорски курс, миналата година, по проект за ПВР на местната родителска фондация – член на БАЛИЗ.

Последва и второ сваляне на запрещение - на жена от Добрич, участваща в проекта. Този път съдът постанови своето решение, като се позова на чл.12 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждане.

На стълбището на Окръжен съд – гр. Добрич, след първото явяване по Дело № 671/2014г. На снимката - Диана Далакманска- адвокат по делото, Мария Методиева- фасилитатор и свидетел по делото, Милена Христова, Дарина Желева - настойник на Милена и директор на Защитеното жилище, в което тя живее, Семра Костадинова - част от мрежата на Милена и свидетел по делото, Кина Николова - част от мрежата на Милена и свидетел по делото.

Пред зала №6 в Окръжен съд - гр. Добрич, залата в която се гледа Дело № 104/2015г. На снимката- първи ред: Е.Е., адв. Диана Далакманска, С. Н., С. Хр., Б.Л. и Мария Методиева- фасилитатор.

ЛОВЕЧ

Екипът по проекта в Ловеч осъществява активна информационна кампания сред хората с интелектуални затруднения, техните семейства и близки, работещите в социалните услуги в града и широката общественост за отрицателните последици от запрещението върху живота на хората с увреждания и за възможностите на подкрепеното вземане на решения като алтернатива на запрещението

Продължава активната работа на подкрепящите мрежи, създадени през 2014г. на четирима младежи, за трима от които е осъществена превенция за поставянето им под запрещение.

Включени са двама нови младежи с интелектуални затруднения, на които им предстои да навършат пълнолетие и са във висок риск от поставяне под запрещение, поради сложни семейни отношения.

Екипът успява да привлече членове на персонала на Дневен център за деца и възрастни с увреждания, управляван от сдружение „Закрила“ и трима специалисти от други социални услуги като членове на подкрепящите мрежи. В резултат от участието им в мрежите за ПВР и в процеса на създаване на личните житейски планове на клиентите, те казват: „От толкова години работим с тези младежи, които пораснаха пред очите ни и след толкова екипни срещи за индивидуално планиране установихме, че всъщност не ги познаваме и сме имали грешен подход!“

В резултат на подкрепата от членовете на мрежите, няколко мечти от личните планове на младежите са вече реалност.

С Галя работи с музикален педагог, на който тя лично заплаща със спестените за месеца пари. Тя успешно на големи сцени, осмисля ежедневието си, като чете приказки на малки, тежко увредени деца и успя да си върне банковата карта, за да ползва парите си от интеграционните добавки;

Калоян има договор с директора на ДЦ - чисти кабинета на психолога качествено, събира пари за кафето на персонала, прави сметка и сам ходи да го купува;

Силвия също има договор - грижи се за цветята на ДЦ, учи се да тегли по малко пари от банкомата и спазва начертания дневен режим. Тя подобри взаимоотношенията със семейството си, с приятелите си, всеки ден се занимава в ЦСРИ и активно си търси работа.

ПЛОВДИВ

Фасилитаторът по проекта полага усилия да привлече като партньори в процеса на Подкрепено вземане на решения представители на местната власт и на услугите, ангажирани с младежите, включени в проекта.

Продължава работата на подкрепящите мрежи с четири младежи от предишните етапи на проекта - трима от семейства и един от преходно жилище (ПЖ) в Пловдив. И четиримата младежи не са поставени под запрещение и следствие на дейностите по ПВР не са застрашени да бъдат поставени. Младежът от ПЖ е самостоятелен от десетина години, живял е и на квартира, и през последните три години отново е под грижата на социалните работници. Проблем при него е, че не може да пише и чете, затова не може да си намери постоянна работа, за да има постоянни доходи. Член на подкрепящата мрежа работи се в тази насока.

Новите участници в проекта са: двама живеещи в семейна среда и четирима от Защитено жилище. Младежите от семействата не са поставени под запрещение и се цели предотвратяване на поставянето им. Приоритет в работата на екипа е да се работи с тях, за да придобиват опит в решаване на лични проблеми.

Младежите от защитеното жилище са под запрещение, при тях липсват нагласи за самостоятелен живот. С тях се работи по изготвяне на Личностен профил, за да може в следствие да се създадат подкрепящи мрежи.

СОФИЯ

Споделено , през погледа на фасилитатора

„Проектът стартира отново със среща между нас и родителите. Дадохме пространство да бъдат поставени въпроси, изслушани коментари и споделени страхове. Родителите започнаха да вярват в това, че промяната предстои и започва от тях. Една майка сподели за усилията, които е положила, за да постави детето си под запрещение, мислейки си, че тази мярка му осигурява защита в бъдещето. Родителите вече могат да говорят за необходимостта да превърнат своите „обгрижващи мрежи“ в наистина подкрепящи и да допуснат повече хора около своите деца. Въпросите бяха много, провокираха дискусия и готовност за повече ангажираност по пътя на промяната.

Интересен е случая на М.. Тя живее в защитено жилище, в което е настанена, след като е живяла с брат си и неговото семейство. Подкрепата за нея започна преди две години и всеки път, виждайки брат си в своята подкрепяща мрежа, жената ставаше провокативна, раздразнителна и обърквана. Травматичният ѝ опит от миналото е поставил граници и общуването между тях е затруднено, но загрижеността помежду им се усеща. В последната среща на нейната подкрепяща мрежа, М. развълнува всички, когато сподели на брат си: Искам да ви виждам по-често. Искам да идвате със снаха ми и децата...да идвате тука да си играем заедно. В подкрепящата си мрежа М. беше подкрепена да събере смелост и да изрази обичта си към своето семейство за пръв път от много години.”

„Разочарованието за А., който не успя да изгради своята подкрепяща мрежа от първия етап на проекта до сега, се четеше в очите му. Той е млад човек със силно желание да създаде приятелства, но със съпътстващи трудности да ги поддържа. Чувства се щастлив, когато бъде подкрепен да стажува в реална работна среда. Неговото поведение и постъпки показват желание за самостоятелност, но същевременно с това трудно разбиране за собствените трудности и нереална самооценка. В ежедневието си младежа е подкрепян от своята майка, но неговата фантазия е, че това не е така и той не желае тя да бъде негов подкрепящ. През изминалите години, А. беше подкрепян да разбере подкрепата, която всъщност осъществява майка му.

Сега А. започна отново да изгражда своята подкрепяща мрежа и посочи майка си като част от нея. Заедно с това отново изказа желанието си да има приятели и посочи двама такива. И съвсем естествено за нас...младежът пожела да има две подкрепящи мрежи - едната, в която да бъде подкрепян от майка си, а другата - пространство за него и създаването на приятелска подкрепа.“